Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет історії, політології та міжнародних відносин
(назва факультету/навчально-наукового інституту)

Кафедра історії України
(назва кафедри)

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи та освітньої діяльності
Тетяна Федірчик
"31" 08 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
Актуальні питання історії та культури України
(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова
(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійні програми «Право», «Міжнародне право»
(назва програми)

Спеціальності D8 Право, D9 Міжнародне право
(вказати: код, назва)

Галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти бакалаврський
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

юридичний факультет
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» складена відповідно до освітніх програм:

1. *«Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право (затвердженою Вченою радою університету від 28 серпня, протокол №13);*
2. *«Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D9 Міжнародне право (затвердженою Вченою радою університету від 28 серпня, протокол №13)*

Розробник: Тарас КОВАЛЕЦЬ, асистент кафедри історії України, кандидат історичних наук

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач: Тарас КОВАЛЕЦЬ, асистент кафедри історії України, кандидат історичних наук

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП Право _____ Оксана ЩЕРБАНЮК

Погоджено з гарантом ОП Міжнародне право _____ Світлана КУЧУК

Погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року
Голова науково-методичної комісії юридичного факультету _____ Лаура БЗОВА

Затверджено на засіданні кафедри історії України, протокол № 1 від "27" серпня 2026 року
Завідувач кафедри _____ Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Протокол № 2 від «31» 08 202__ року
Голова науково-методичної ради ЧНУ _____ Тетяна ФЕДІРЧИК

(підпис) (прізвище та ініціали)

Мета навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів з найактуальнішими з точки зору сучасності подіями української історії та історії української культури, з періодами та формами існування української державності, сторінками боротьби українського народу проти поневолення, за державність та незалежність;
- домогтися усвідомленого, міцного засвоєння здобувачами програмового матеріалу, розуміння процесу розвитку політичної та культурної історії як закономірного розвитку історії України;
- навчити здобувачів самостійно встановлювати причинно-наслідкові зв'язки при аналізі історичних подій та фактів, що стосуються найбільш актуальних питань історії та культури, держави і права України, виробляти у них уміння використовувати історичний досвід для вирішення сучасних завдань.

Результати навчання

Для спеціальності D8 Право

Згідно з освітньо-професійною програмою «Право», вивчення навчальної дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачає формування інтегральної, загальних і фахових компетентностей.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності, що будуть сформовані за результатами вивчення курсу:

ЗК 10, ЗК 11, ЗК 12, ЗК 13, ЗК 14.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2, СК 3, СК 17.

Засвоєння змісту навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» передбачає формування **результатів навчання**:

РН 3, РН 7.

Для спеціальності D9 Міжнародне право

Згідно з освітньо-професійною програмою «Міжнародне право», вивчення навчальної дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачає формування інтегральної, загальних і фахових компетентностей.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів та правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності, що будуть сформовані за результатами вивчення курсу:

ЗК 1, ЗК 5, ЗК 10, ЗК 13.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 11, СК 13, СК 16.

Засвоєння змісту навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» передбачає формування **програмних результатів навчання**:

РН 2, РН 9, РН 13, РН 15, РН 19, РН 20.

Також у результаті вивчення курсу здобувачі обох спеціальностей

- повинні **знати:**

- конкретний фактичний матеріал (дати, факти біографії діячів тощо), який стосується основних етапів та ключових подій розвитку української державності у її політичному та соціально-економічному вимірах;
- закономірності розвитку культурних процесів в історії України;

- повинні **вміти:**

- використовувати набуті знання для вирішення завдань своєї професійної діяльності;
- користуватися необхідним понятійним апаратом, який стосується актуальних питань політичної історії України та історичного розвитку української культури, для дотримання громадянської позиції в сучасному інформаційному просторі.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	1	1	3	90	30		15		45		екзамен
заочна	1	1	3	90	6		4		80		екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Політико-культурний простір українського минулого в епоху середньовіччя та раннього нового часу (IX – кінець XVIII ст.)												
Тема 1. Руська держава у політико-культурному просторі українського минулого **Мета:** Розкрити процес становлення та розвитку державності й правової системи Русі. Простежити культурні впливи сусідів на Київську державу.	11	4	2			5	11					11
Тема 2. Regnum Ruthenorum – феномен української державності. **Мета:** Розглянути феномен держави Романовичів. Проаналізувати особливості цивілізаційного вибору – «між Сходом і Заходом».	5	2				3	5					5
Тема 3. Генеза українського козацтва. Еволюція Війська Запорозького у XVI – перша половина XVII ст. **Мета:** Представити обставини зародження та розвитку запорозького козацтва, явище козакування у XVI ст., появу реєстрового козацького війська і створення козацької автономії у першій половині XVII ст.	7	2	2			1	7					7
Тема 4. Епоха Хмельниччини. Козацька революція середини XVII ст. і відродження державності. **Мета:** Розглянути особливості національно-визвольної боротьби та соціальних катаклізмів у період Хмельниччини.	6	2	2			2	6	2	2			3
Тема 5. «Мазепинська доба» та згасання козацьких автономій у кінці XVII – другій половині XVIII ст.	8	2	2			4	8					8

Мета: Представити феномен Івана Мазепи в історії Гетьманщини. Простежити процес занепаду українських козацьких держав у XVIII ст. З'ясувати характерні риси розвитку української культури епохи козаччини.												
Тема 6. Держава і право України в козацьку епоху. **Мета:** Висвітлити основні етапи й аспекти українського козацького державотворення, представити специфіку правового поля козацьких автономій та держав.	5	2				3	5					5
Разом за ЗМ1	42	16	8			18	42	2	2			39
Змістовий модуль 2. Формування української модерної ідентичності й боротьба за національну державу												
Тема 7. «Під царським чоботом»: Наддніпрянська Україна у XIX – на початку XX ст. **Мета:** Окреслити політику московського імперського колоніалізму стосовно українських земель. Розглянути національно-визвольну боротьбу українців у культурній та політичній площині.	6	1	2			3	6					6
Тема 8. Формування «українського П'ємонту»: західноукраїнські землі у XIX – на початку XX ст. **Мета:** Показати зародження і розвиток модерної української ідентичності, культурний і політичний вимір українського відродження на західноукраїнських землях у вказаний період.	6	2				4	7					7
Тема 9. «Україна в огні і революції»: Відродження державності українського народу у 1917–1920 рр. **Мета:** Розкрити хід та особливості боротьби за українську державність під час революційних національно-визвольних змагань початку XX ст.	7	2	2			5	10	2				6
Тема 10. Розвиток держави і права України під час	4	2										6

визвольних змагань 1917–1920 рр. **Мета:** Показати шлях еволюції українських державних і правових систем у зазначений період.												
Тема 10. Радянська Україна у міжвоєнний період: від національного ренесансу до московського терору. **Мета:** Простежити феномен українського культурного відродження, розгортання й апогей більшовицького терору щодо українського народу.	4	2				2	4	1				3
Тема 11. «Поділені, але не подолані»: український національний та націоналістичний рух на західноукраїнських землях в міжвоєнний період та на початку другої світової війни **Мета:** Розглянути національну боротьбу українців, які опинилися у складі Чехословаччини, Польщі та Румунії у міжвоєнні десятиліття, зародження й розвиток українського націоналістичного руху.	5		1			4	3	2				5
Тема 12. Український вимір у десятиліття контрольованого лібералізму й наростання системної кризи Радянського Союзу. **Мета:** Розкрити зміст політико-культурних та соціально-економічних процесів в УРСР, актуальних з точки зору сучасності.	4	1				3	4					4
Тема 13. Україна від «перебудови» до незалежності. Сучасна війна України за незалежність **Мета:** Проаналізувати шляхи боротьби за відновлення української національної державності наприкінці 80-х рр. XX ст. та процес становлення України як повноцінної, суверенної держави, складової європейського культурно-цивілізаційного простору.	5	2	1			2	5					4
Тема 14. Актуальні питання історії Північної Буковини та Північної Бессарабії	5	2				3	5					5

Мета: Розглянути окремі, найважливіші сторінки минулого вказаних історичних регіонів.												
Тема 15. Актуальні питання історії ЧНУ **Мета:** Висвітлити певні найважливіші сторінки історії нашої alma mater від заснування до сучасності.	2		1			1	2					2
Разом за ЗМ 2	48	14	7			27	48	4	2			42
Усього годин	90	30	15			45	90	6	4			80

Тематика лекційних занять із переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Лекція 1. Київська Русь та її місце в історії України (ч. 1)** 1. Розселення слов'ян. Виникнення Києва 2. Походження назви «Русь» 3. Теорії походження державності у східних слов'ян 4. Утворення ранньофеодальної держави Київська Русь 5. Розширення і зміцнення Київської держави наприкінці IX – у X ст.
2	**Лекція 2. Regnum Ruthenorum – феномен української державності** 1. Формування Галицького і Волинського князівств. Правління Володимирка та Ярослава Осмомисла 2. Правління Романа Мстиславича і поява об'єднаної Галицько-Волинської держави 3. Данило Романович і його держава 4. Правління руських володарів після Данила Романовича
3	**Лекція 3. Розвиток культури у Київській Русі та в Галицько-Волинській державі** 1. Дохристиянські вірування східних слов'ян 2. Писемність і література Київської Русі 3. Освіта і наукові знання 4. Особливості культури Галицької та Волинської Русі
4	**Лекція 4. Держава і право Русі** 1. Особливості державності Русі 2. Еволюція державних інституцій 3. Правова система Русі
5	**Лекція 5. Військо Запорозьке у XVI – перша половина XVII ст. (ч. 1)** 1. Виникнення українського козацтва та заснування Запорозької Січі 2. Явище козакування у XVI ст. Поява реєстрового козацького війська 3. Взаємини Війська Запорозького із Кримським ханством
6	**Лекція 6. Хмельниччина (ч. 1)**

	1. Причини і початок Хмельниччини. Історична постать Богдана Хмельницького 2. Кампанія 1648 р. Жовті Води-Корсунь-Пилявці. Облога Львова і Замостя 3. Бойові дії 1649 р. Збараж і Зборів. Зборівський договір
6	**Лекція 6. Україна в добу Руїни** 1. Причини, характер і хронологічні межі Руїни 2. Гетьманування Івана Виговського. Конотопська битва 3. Гетьманування Юрія Хмельницького (1659–1663). Розкол України
7	**Лекція 7. Українська культура і право козацької доби** **1**. Релігійна ситуація в Україні у кін. XVI - 1-ій пол XVII ст. Берестейська унія 1596 р. 2. Українська освіта. Братства 3. Острозька колегія та Києво-Могилянська академія 4. Українська література. Козацьке літописання. Григорій Сковорода і українська культура 5. Військо Запорозьке у XVI - 30-х рр. XVII ст. як псевдоавтономія Речі Посполитої 6. Особливості державної системи «козацького панства» у 1648–1660 рр. 7. Правовий вимір життя Війська Запорозького
8	**Лекція 8. Формування «українського П'ємонту»: західноукраїнські землі у XIX - на початку XX ст.** 1. Національне відродження в Галичині у 30–40-х рр. XIX ст. 2. «Весна народів» 1848–1849 рр. та західноукраїнські землі. Головна Руська рада. 3. Москвофіли та народовці у суспільному житті західноукраїнських земель
9	**Лекція 9. Українська культура у XIX ст.** 1. Українська художня культура XIX ст. 2. Українські музика і театр у XIX ст. 3. Особливості розвитку української освіти у XIX ст. 4. Особливості розвитку української науки у XIX ст. 5. Становлення української літературної мови та нової української літератури
10	**Лекція 10. Українські національно-визвольні змагання 1917–1920 рр. (ч. 1)** 1. Політична ситуація в Україні після Лютневої революції. Утворення Української Центральної Ради 2. Діяльність УЦР для забезпечення автономних прав України. I і II Універсали Центральної Ради
11	**Лекція 11. Українські національно-визвольні змагання у 1917–1920 рр. (ч. 3). Розвиток держави і права українських держав під час визвольних змагань 1917–1920 рр.** 1. Українська гетьманська держава 2. Західноукраїнська народна республіка. Злука УНР та ЗУНР 3. УНР за часів Директорії 4. Особливості державного устрою Української гетьманської держави. 5. Державність ЗУНР та УНР часів Директорії

	6. Право в українських державах 1917–1920 рр.
12	**Лекція 12. Радянська Україна між світовими війнами** 1. УСРР в роки НЕПу. Політика українізації 2. Індустріалізація та колективізація в УСРР 3. Голодомор 1932-1933 рр. 4. Зміни в українській ментальності у 1930-х рр.
13	**Лекція 13. Радянська Україна у 40–80-х рр. XX ст.** 1. Десталінізація суспільства. Хрущовська відлига 2. Перехід Криму до складу УРСР 3. Становище України в кінці 60 - на початку 80-х рр. Політика застою
14	**Лекція 14. Актуальні питання історії Північної Буковини та Північної Бессарабії** 1. Буковина від найдавніших часів до XVI ст. Перебування у складі Молдавського князівства 2. Козацтво і Буковина. Хотинська війна 1621 р. 3. Українські національно-визвольні змагання на Буковині у 1918 р. Перебування під владою Румунії
15	**Лекція 15. Сучасна українська війна за незалежність** 1. Наростання російсько-українського антагонізму у 1990-х – 2000-х рр. 2. Ідеологія рашизму. Анексія Криму Росією та початок війни на Донбасі 3. Повномасштабне вторгнення Росії

Тематика семінарських занять із переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Семінар 1. Київська Русь та її місце в історії України (ч. 2)** 1. Київська Русь за Володимира Великого та Ярослава Мудрого 2. Причини та процес роздроблення Київської Русі. Політичний і соціально-економічний розвиток південних руських князівств у XII – першій половині XIII ст. (Київське, Переяславське, Чернігово-Сіверське) 3. Монголо-татарська навала і загибель Київської Русі
2	**Семінар 2. Військо Запорозьке у XVI – І пол. XVII ст. (ч. 2)** 1. Територіально-адміністративний поділ, структура та офіцерський склад Війська Запорозького у XVI – першій половині XVII ст. Склад козацьких клейнодів 2. Козацький виступ 1630 р. 3. Козацькі повстання 1637 та 1638 рр.
3	**Семінар 3. Хмельниччина (ч. 2)** 1. Формування органів державного управління козацької держави у ході Визвольної війни 2. Перебіг і наслідки битви під Берестечком 1651 р. та під Батогом 1652 р. Зміст молдавського проекту Богдана Хмельницького.

	3. Характер Переяславської ради. Зміст та історичне зна-чення «Березневих статей» 1654 р. Продовження Хмельниччини у 1654—1657 рр.
4	**Семінар 4. Козацька Україна у XVIII ст.** 1. Гетьманування І. Мазепи. Північна війна в історії України 2. Умови прийняття і зміст «Договорів і постанов Війська Запорозького». Діяльність гетьмана Війська Запорозького «в екзилі» Пилипа Орлика 3. Обмеження та скасування автономії Гетьманщини і Запорожжя царським урядом у XVIII ст.
5	**Семінар 5. «Під царським чоботом»: Наддніпрянська Україна у XIX - на початку XX ст.** 1. Кирило-Мефодіївське товариство. 2. Громадівський рух на Наддніпрянщині. Діяльність Південно-Західного відділу Російського географічного товариства. 3. Утворення українських політичних партій в кінці XIX - на початку XX ст.
6	**Семінар 6. Українські національно-визвольні змагання 1917–1920 рр. (ч. 2)** 1. Проголошення III Універсалу Центральної Ради: обставини, зміст і наслідки. Образ новопосталої держави. 2. IV Універсал і проголошення незалежності України. Російська агресія проти УНР. Бій під Крутами. 3. Маловідомі спалахи української державності: Українська Далекосхідна Республіка, Республіка Гуляйполе, Гуцульська республіка
7	**Семінар 7. Вибрані питання історії України XX ст.** 1. ОУН: обставини появи, особливості ідеології та діяльності у міжвоєнний період та на початку Другої світової війни 2. Поява Української повстанської армії. Боротьба ОУН та УПА з німецьким та радянським режимами. Волинська трагедія 3. Процес та обставини розвалу СРСР і проголошення незалежності України
8	**Семінар 8. Актуальні питання історії Чернівецького національного університету** 1. Заснування університету імені Франца Йозефа. Розвиток університету в австро-угорський період 2. Чернівецький університет в румунський та радянський період 3. Основні здобутки та складнощі розвитку ЧНУ в період незалежності

Тематика практичних занять з переліком питань

Цей тип занять не передбачений під час опанування цього курсу.

Тематика лабораторних занять з переліком питань

Цей тип занять не передбачений під час опанування цього курсу.

Індивідуальні науково-дослідні завдання

Виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ), рефератів, есе тощо не передбачені робочою програмою цього курсу.

Методи навчання

Одним з основних методів передачі навчальної інформації є лекція. У ній важливу роль відіграють такі вербальні складові, як розповідь викладача, його пояснення, демонстрація презентацій, елементи дискусії та робота з навчальними матеріалами. При донесенні матеріалу використовуються методи аналізу та синтезу, порівняння, узагальнення, конкретизації.

За типом пізнавальної діяльності використовуються пояснювально-ілюстративний метод і метод проблемного викладу.

Для стимулювання і мотивування навчання на лекціях використовуються методи емоційного стимулювання, заохочення, переконання, осуду та вимоги.

На семінарських заняттях використовуються такі методи навчання, як розповідь, бесіда, практичні завдання, дискусія, мозковий штурм.

Система контролю та оцінювання

Методи і форми поточного та підсумкового контролю

При проходженні курсу важливу роль відіграють методи усного індивідуального бліц-опитування, тестування, машинного контролю. Тестування здобувачів відбувається в онлайн-форматі на базі платформи Google Forms або ж ZipGrade із доступом до тестів через корпоративні акаунти й автоматичною перевіркою робіт.

Засобом підсумкового контролю є екзамен у формі тесту.

Критерії оцінювання результатів модульного контролю з навчальної дисципліни

1. Кількість питань: Контрольна робота складається із 20 тестових питань, які охоплюють теми відповідного модуля.
2. Тип питань: Усі питання є тестами множинного вибору з чотирма варіантами відповідей (а, б, в, г), з яких лише один є правильним.
3. Час виконання: На виконання роботи відводиться 15 хвилин. Рекомендується розподіляти час так, щоб встигнути відповісти на всі питання.
4. Нарахування балів: За кожну правильну відповідь нараховується 0,5 бала. Максимальна кількість балів за контрольну роботу становить 10.
5. Порядок питань: Питання в різних варіантах контрольної роботи розташовані у випадковому порядку для кожного учасника з метою забезпечення академічної доброчесності.
6. Порядок відповідей: Варіанти відповідей для кожного питання також перемішані у випадковому порядку.

7. Оцінювання: Перевірка та оцінювання роботи здійснюються автоматично на платформі Google Forms або ж ZipGrade. Результати, включно з аналізом відповідей на кожне питання, будуть доступні студентам одразу після завершення тестування.

Критерії оцінювання результатів підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Кількість питань: Тест складається із 40 тестових питань, які охоплюють всі теми, передбачені програмою предмета.
2. Тип питань: Усі питання є питаннями множинного вибору з чотирма варіантами відповідей, позначеними літерами а, б, в та г. Лише одна відповідь є правильною для кожного питання.
3. Час виконання: На виконання тесту відводиться 30 хвилин. Учасники повинні розподілити свій час таким чином, щоб встигнути відповісти на всі питання.
4. Нарахування балів: За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал. Таким чином, максимальна кількість балів, яку можна отримати за тест, становить 40 балів (40 правильних відповідей х 1 бал).
5. Порядок питань: Питання в різних комплектах тесту розташовані у випадковому порядку для кожного учасника, щоб зменшити ймовірність академічної недоброчесності.
6. Порядок відповідей: Варіанти відповідей для кожного питання також розташовані у випадковому порядку, щоб зменшити ймовірність запам'ятовування порядку правильних відповідей.
7. Оцінювання: Оцінювання тесту проводиться автоматично за допомогою платформи Google Forms або ж ZipGrade. Результати тесту демонструються учасникам автоматично після завершення перевірки. Окрім демонстрації загальних результатів тесту учасникам тестування демонструються також результати виконання кожного тестового питання.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних (порогових) рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Оцінювання рівня та якості знань здобувачів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінка «відмінно» («А») виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 90–100 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- ґрунтовно засвоїли поданий на лекціях матеріал, вміють його використовувати для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідної проблеми;
- вільно оперують фактологічною базою, відмінно орієнтуються у хронології, оволоділи відповідною науковою термінологією, що передбачена при освоєнні даного курсу.

Оцінка «добре» («B») виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 80–89 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність та загалом засвоїли програмний матеріал;
- продемонстрували знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, володіють відповідною науковою термінологією;
- допускають невеликі помилки та перекручення.

Оцінка «задовільно» («C») виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 70–79 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- в основному засвоїли програмний матеріал;
- продемонстрували знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, загалом володіють відповідною науковою термінологією;
- допускають помилки та перекручення.

Оцінка «задовільно» («D») виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 60–69 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- певною мірою опанували матеріал, передбачений програмою курсу, мають поверхневі знання щодо проблем, які вивчалися;
- показали певну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій;
- допускають значні помилки та перекручення, однак засвоїли основний фактологічний та проблемний матеріал курсу.

Оцінка «задовільно» («E») виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 50–59 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- певною мірою опанували матеріал, передбачений програмою курсу, мають поверхневі знання щодо проблем, які вивчалися;
- показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій;
- допускають суттєві помилки та перекручення, однак засвоїли найбільш основний фактологічний та проблемний матеріал курсу.

Оцінка «незадовільно» («FX») з можливістю повторного складання виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 35–49 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не відвідували занять і не проявляли бажання до самостійної роботи;
- не опрацювали рекомендованої літератури.

Оцінка «незадовільно» («F») з обов'язковим повторним вивченням дисципліни виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 0–34 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не відвідували занять, були відсутніми під час проведення проміжного і підсумкового контролю;
- не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи;

- не опрацювали рекомендованої літератури;
- демонструють повну відсутність засвоєння фактологічного та проблемного матеріалу курсу.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Здійснюється таким чином (вказана максимально можлива кількість):

- 1 модуль – 30 б. (20 б. за роботу на семінарах; 10 б. за модульну к/р);
- 2 модуль – 30 б. (20 б. за роботу на семінарах; 10 б. за модульну к/р);
- модуль-контроль (екзамен) – 40 б.

денна форма

<table>
<tr><td colspan="10">Поточне оцінювання та 1, 2 модулі (60 балів)*</td><td>Підсумковий модуль-контроль (екзамен)</td><td>Загальна сума</td></tr>
<tr><td colspan="9">Змістовий модуль 1</td><td></td><td rowspan="6">40</td><td rowspan="6">100</td></tr>
<tr><td>Т1**</td><td colspan="2">Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>Т5</td><td colspan="2">Т6</td><td></td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2"></td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td colspan="2"></td><td>/ 10***</td></tr>
<tr><td colspan="9">Змістовий модуль 2</td><td></td></tr>
<tr><td>Т7</td><td>Т8</td><td>Т9</td><td>Т10</td><td>Т11</td><td>Т12</td><td>Т13</td><td>Т14</td><td>Т15</td><td></td></tr>
<tr><td>5</td><td></td><td>5</td><td></td><td>2</td><td>1</td><td>2****</td><td></td><td>5</td><td>/10***</td></tr>
</table>

* присутність на семінарському занятті оцінюється в 1 бал, робота – максимально 4 бали
** Т1–Т15 – теми змістових модулів.
*** /10 – максимальна оцінка модуль-контролю
**** – питання одного з семінарських занять охоплюють матеріал трьох тем

заочна форма

<table>
<tr><td colspan="10">Поточне оцінювання та 1, 2 модулі (60 балів)*</td><td>Підсумковий модуль-контроль (екзамен)</td><td>Загальна сума</td></tr>
<tr><td colspan="9">Змістовий модуль 1</td><td></td><td rowspan="6">40</td><td rowspan="6">100</td></tr>
<tr><td>Т1**</td><td colspan="2">Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>Т5</td><td colspan="2">Т6</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td></td><td>15</td><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="9">Змістовий модуль 2</td><td></td></tr>
<tr><td>Т7</td><td>Т8</td><td>Т9</td><td>Т10</td><td>Т11</td><td>Т12</td><td>Т13</td><td>Т14</td><td>Т15</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>3</td><td>6</td><td>6***</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

* присутність на кожному занятті оцінюється в 6 балів, робота – максимально 15 балів
** Т1–Т15 – теми змістових модулів
**** – питання одного з семінарських занять охоплюють матеріал трьох тем

Оцінка за навчальну дисципліну виводиться відповідно до шкали оцінювання, затвердженої Міністерством освіти і науки України.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
80–89	**B**	добре	
70–79	**C**		
60–69	**D**	задовільно	
50–59	**E**		
35–49	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань для самоконтролю

1. Опишіть процес розселення слов'ян та виникнення Києва.
2. Охарактеризуйте дохристиянські вірування східних слов'ян.
3. Висвітліть походження назви «Русь».
4. Представте теорії походження державності у східних слов'ян.
5. Розкрийте процес утворення ранньофеодальної держави Київська Русь.
6. Простежте розширення і зміцнення Київської держави наприкінці IX – у X ст.
7. Висвітліть розвиток Київської Русі за Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
8. Представте розвиток писемності та літератури Київської Русі.
9. Охарактеризуйте стан освіти та наукових знань у Київській Русі.
10. Визначте особливості державності Русі.
11. Проаналізуйте еволюцію державних інституцій Київської Русі.
12. Представте правову систему Русі.
13. Висвітліть причини та процес роздроблення Київської Русі й охарактеризуйте політичний і соціально-економічний розвиток південних руських князівств у XII – першій половині XIII ст.
14. Опишіть формування Галицького і Волинського князівств та схарактеризуйте правління Володимирка та Ярослава Осмомисла.
15. Розкрийте значення правління Романа Мстиславича для появи об'єднаної Галицько-Волинської держави.
16. Представте державу Данила Романовича.
17. Проаналізуйте правління руських володарів після Данила Романовича.
18. Висвітліть особливості культури Галицької та Волинської Русі.
19. Опишіть наслідки монголо-татарської навали для Київської Русі.
20. Охарактеризуйте історію Буковини від найдавніших часів до XVI ст. та її перебування у складі Молдавського князівства.

21. Розкрийте причини виникнення українського козацтва та обставини заснування Запорозької Січі.
22. Представте явище козакування у XVI ст. та появу реєстрового козацького війська.
23. Висвітліть релігійну ситуацію в Україні наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. та суть Берестейської унії 1596 р.
24. Опишіть територіально-адміністративний поділ, структуру, офіцерський склад Війська Запорозького у XVI – першій половині XVII ст. та назвіть козацькі клейноди.
25. Проаналізуйте взаємини Війська Запорозького із Кримським ханством.
26. Розкрийте роль братств у розвитку української освіти.
27. Представте діяльність Острозької колегії та Києво-Могилянської академії.
28. Висвітліть роль козацтва у Хотинській війні 1621 р. та його зв'язки з Буковиною.
29. Опишіть причини, перебіг та наслідки козацького виступу 1630 р.
30. Обґрунтуйте тезу про Військо Запорозьке у XVI – 30-х рр. XVII ст. як псевдоавтономію у складі Речі Посполитої.
31. Проаналізуйте козацькі повстання 1637 та 1638 рр.
32. Визначте причини й опишіть початок Хмельниччини, а також представте історичну постать Богдана Хмельницького.
33. Охарактеризуйте перебіг військової кампанії 1648 р. (битви під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, облогу Львова і Замостя).
34. Висвітліть особливості державної системи «козацького панства» у 1648—1660 рр.
35. Опишіть бойові дії 1649 р. під Збаражем та Зборовом і проаналізуйте умови Зборівського договору.
36. Простежте процес формування органів державного управління козацької держави у ході Визвольної війни.
37. Проаналізуйте перебіг і наслідки битв під Берестечком 1651 р. та під Батогом 1652 р. і розкрийте зміст молдавського проекту Богдана Хмельницького.
38. Представте характер Переяславської ради, проаналізуйте зміст та історичне значення «Березневих статей» 1654 р. та опишіть продовження Хмельниччини у 1654—1657 рр.
39. Визначте причини, характер і хронологічні межі Руїни.
40. Охарактеризуйте гетьманування Івана Виговського та висвітліть значення Конотопської битви.
41. Проаналізуйте гетьманування Юрія Хмельницького (1659—1663) та причини розколу України.
42. Опишіть правовий вимір життя Війська Запорозького.
43. Представте розвиток української літератури, козацького літописання та внесок Григорія Сковороди в українську культуру.
44. Проаналізуйте гетьманування Івана Мазепи та висвітліть роль Північної війни в історії України.
45. Розкрийте умови прийняття і зміст «Договорів і постанов Війська Запорозького» та охарактеризуйте діяльність гетьмана Пилипа Орлика в екзилі.
46. Простежте процес обмеження та скасування автономії Гетьманщини і Запорожжя царським урядом у XVIII ст.

47. Охарактеризуйте процес національного відродження в Галичині у 30—40-х рр. XIX ст.
48. Проаналізуйте діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.
49. Висвітліть вплив «Весни народів» 1848—1849 рр. на західноукраїнські землі та охарактеризуйте діяльність Головної Руської ради.
50. Порівняйте ідеології москвофілів та народовців у суспільному житті західноукраїнських земель.
51. Представте громадівський рух на Наддніпрянщині та діяльність Південно-Західного відділу Російського географічного товариства.
52. Простежте процес становлення української літературної мови та нової української літератури.
53. Опишіть розвиток української художньої культури у XIX ст.
54. Охарактеризуйте розвиток української музики і театру у XIX ст.
55. Висвітліть особливості розвитку української освіти у XIX ст.
56. Визначте особливості розвитку української науки у XIX ст.
57. Опишіть обставини заснування університету імені Франца Йозефа та його розвиток в австро-угорський період.
58. Проаналізуйте процес утворення українських політичних партій наприкінці XIX – на початку XX ст.
59. Представте політичну ситуацію в Україні після Лютневої революції та процес утворення Української Центральної Ради.
60. Проаналізуйте діяльність УЦР для забезпечення автономних прав України та зміст I і II Універсалів.
61. Розкрийте обставини, зміст і наслідки проголошення III Універсалу Центральної Ради та опишіть образ новопосталої держави.
62. Висвітліть значення IV Універсалу, проголошення незалежності України, російської агресії проти УНР та бою під Крутами.
63. Охарактеризуйте Українську гетьманську державу.
64. Визначте особливості державного устрою Української гетьманської держави.
65. Опишіть утворення Західноукраїнської народної республіки та історичне значення Злуки УНР та ЗУНР.
66. Порівняйте державний устрій ЗУНР та УНР часів Директорії.
67. Представте період УНР за часів Директорії.
68. Опишіть правові системи в українських державах 1917—1920 рр.
69. Розкрийте перебіг українських національно-визвольних змагань на Буковині у 1918 р. та охарактеризуйте період перебування краю під владою Румунії.
70. Представте маловідомі спалахи української державності: Українську Далекосхідну Республіку, Республіку Гуляйполе та Гуцульську республіку.
71. Опишіть розвиток Чернівецького університету в румунський та радянський періоди.
72. Проаналізуйте розвиток УСРР в роки НЕПу та суть політики українізації.
73. Охарактеризуйте процеси індустріалізації та колективізації в УСРР.
74. Висвітліть обставини появи ОУН, особливості її ідеології та діяльності у міжвоєнний період та на початку Другої світової війни.
75. Проаналізуйте причини, перебіг та наслідки Голодомору 1932—1933 рр.

76. Опишіть зміни в українській ментальності у 1930-х рр.
77. Розкрийте обставини появи Української повстанської армії, її боротьбу з німецьким та радянським режимами, а також суть Волинської трагедії.
78. Представте процес десталінізації суспільства та період хрущовської «відлиги».
79. Поясніть обставини та причини переходу Криму до складу УРСР.
80. Проаналізуйте становище України наприкінці 60-х – на початку 80-х рр. та висвітліть суть політики «застою».
81. Опишіть процес та обставини розвалу СРСР і проголошення незалежності України.
82. Визначте основні здобутки та складнощі розвитку Чернівецького національного університету в період незалежності.
83. Простежте наростання російсько-українського антагонізму у 1990-х – 2000-х рр.
84. Розкрийте суть ідеології рашизму, а також обставини анексії Криму Росією та початку війни на Донбасі.
85. Охарактеризуйте причини та висвітліть основні етапи повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Питання підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

Підсумковий контроль навчальних досягнень здійснюється способом тестування.

Комплект тестових завдань (зразок):

1. Воєводство Речі Посполитої, яке увійшло до гетьманської держави за Зборівським мирним договором
   а) Руське
   б) Брацлавське
   в) Люблінське
   г) Волинське

2. Першим президентом незалежної України став
   а) Баріс Єльцин
   б) Леонід Кравчук
   в) Леонід Кучма
   г) В'ячеслав Чорновіл

3. І Універсал УЦР було проголошено на Всеукраїнському
   а) З'їзді робітничих депутатів
   б) З'їзді селянських депутатів
   в) Військовому з'їзді
   г) Національному Конгресі

4. Згідно з умовами Гадяцької угоди, передбачалося

а) створення Великого Князівства Руського як третьої складової Речі Посполитої

б) повернення до Зборівського договору

в) затвердження поділу Гетьманщини на Правобережну та Лівобережну

г) припинення бойових дій між Московським царством і Річчю Посполитою

5. Григорію Сковороді належить авторство цієї збірки

а) «Сад божественних пісень"

б) «Басні Кієвскія"

в) «Декамерон"

г) «Всякому городу нрав і права"

6. ІІІ-й Універсал УЦР було проголошено

а) 20 жовтня 1917 р.

б) 20 листопада 1917 р.

в) 21 липня 1917 р.

г) 5 жовтня 1918 р.

7. Одним із найкращих інженерів космічних апаратів в історії був українець

а) ніхто з перелічених

б) Сергій Корольов

в) Євген Патон

г) Леонід Попов

8. Лічники у Київській Русі займалися

а) бухгалтерським обліком

б) торгівлею

в) медициною

г) еталонами мір та ваг

9. «Березневі статті» НЕ затверджували

а) 60-тисячний реєстр козацького війська

б) возз'єднання українського та російського народів

в) збір деяких податків на користь московського царя

г) протекторат московського царя над Гетьманщиною

10. У взаємних етнічних чистках поляків та українців на Холмщині під час Другої світової більшість жертв – це

а) поляки

б) білоруси

в) євреї

г) українці

11. Головною битвою повстання 1637 р. була битва

а) немає правильної відповіді
б) під Кумейками
в) під Голтвою
г) під Корсунем

12. Яке з перелічених явищ стосується періоду панування Хрущова?
а) «кукурудзяна епопея"
б) «підняття цілини"
в) стосуються всі перелічені
г) Карибська криза

13. Слово «козак» походить із тюркських мов і означає
а) сторож
б) вільна людина
в) відщепенець
г) усі відповіді правильні

14. Воєводство Речі Посполитої, яке увійшло до гетьманської держави за Зборівським мирним договором
а) Руське
б) Брацлавське
в) Люблінське
г) Волинське

15. Цитата «…тепер там самі себе поїдають, містечко проти містечка воює, син батька, батько сина грабує» стосується подій в Україні періоду
а) татаро-монгольського нашестя
б) козацького повстання 1638 р.
в) Руїни
г) Хмельниччини

16. «Не тоді, коли очі сумні, а коли руки дільні, розцвітає надія». Ці слова Яна Коллара стали девізом
а) Української Центральної Ради
б) Головної Руської Ради
в) «Букваря язика словенороского"
г) «Русалки Дністрової"

17. Ця воєнна кампанія була особливо виснажлива для СРСР та України у період застою
а) війна в Афганістані
б) війна у Кореї
в) немає правильної відповіді
г) війна у В'єтнамі

18. Початком періоду Руїни вважається рік
    а) 1654
    б) 1663
    в) 1687
    г) 1684

19. У початковій назві Чернівецького університету згадувалося ім'я монарха
    а) Кароля II
    б) Йозефа II
    в) Фердинанда I
    г) Франца Йозефа

20. Берестейська церковна унія НЕ була укладена у місті
    а) перелічені – різні назви одного міста
    б) Берестечку
    в) Бересті
    г) Бресті

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (протокол № 16 від 25 листопада 2024 року) (https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25 % балів, отриманих за результатами неформальної та/або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Форми інформальної освіти під час вивчення дисципліни «Актуальні питання історії та культури України»: проведення екскурсій до музеїв та архівів, одноразові лекції, відеоуроки, спілкування з колегами, читання спеціалізованих журналів, телебачення, відео, незаплановані випадкові бесіди.

Рекомендована література

Основна

1. Бойко О. Історія України. Київ : Академія, 2018. 720 с.
2. Бойко О. Новітня історія України (2014–2019 рр.) : навч. посібник. Київ : Академія, 2019. 160 с.
3. Борисенко В. Курс української історії : З найдавніших часів до XX століття. Київ : Либідь, 1998. 616 с.
4. Брехуненко В. та ін. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XX ст. Київ, 2016. 248 с.

5. Ваврух М., Гавалюк Р. Нариси з історії української культури : архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно. Львів, 2018. 224 с.
6. Висоцький О. Ю. Історія української культури : навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2009. 130 с.
7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ, 2019. 656 с.
8. Єкельчик С. Історія України : становлення модерної нації. Київ, 2011. 376 с.
9. Історія України. Неупереджений погляд : факти, міфи, коментарі / В. Петровський та ін. Харків, 2007. 592 с.
10. Ковалець Т. Актуальні питання історії та культури України : навчальний посібник для студентів юридичного факультету (спеціальності D8 «Право» та D9 «Міжнародне право»). Чернівці : Рута, 2025. 148 с. URL: https://drive.google.com/file/u/5/d/1kSeq22HyJcxEWqvt7Ane61gELPG7I7Gr/view?usp=sharing (дата звернення: 09.08.2026).
11. Лазарович М. В. Історія України : навч. посіб. Київ, 2013. 685 с.
12. Магочій П.-Р. Україна : історія її земель та народів. Ужгород, 2012. 794 с.
13. Плохій Сергій. Брама Європи : Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 496 с.
14. Попович М. Нарис історії культури України. Київ, 2017. 730 с.
15. Стьопін А. Історія України : конспект лекцій : навчальний посібник. Одеса, 2018. 104 с.
16. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ, 2005. 584 с.

Додаткова

1. Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків. Київ, 1991. С. 6–18, 69–114, 127–140.
2. Апанович О. Українсько-російський договір 1654 р. : міфи й реальність. Київ, 1991. 96 с.
3. Баран В. Україна після Сталіна. Львів, 1992. С. 67–112.
4. Баран В., Даниленко В. М. Україна в період системної кризи. Україна крізь віки : у 15 т. Київ, 1999. Т. 13. 304 с.
5. Бойко О. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради. *УІЖ*. 2008. № 1. С. 31–45.
6. Боплан Г. Опис України. Львів, 1990. С. 56–73.
7. Брайчевський М. Приєднання чи возз’єднання. *Україна*. 1991. № 16–17.
8. Брайчевський М. Українсько-шведський союз 1708 р. *Україна*. 1992. № 2. С. 42–56.
9. Буковина : історичний нарис. Чернівці, 1998. 416 с.

10. Верстюк В. Українська Центральна Рада. Київ, 1997. 344 с.
11. Вєдєнєєв Д., Лисенко О. Військово-політична діяльність ОУН та УПА у світлі норм міжнародного гуманітарного права. *УІЖ*. 2007. № 3. С. 46–65.
12. Гай-Нижник П. Народне міністерство фінансів УНР : проблеми становлення. *УІЖ*. 2008. № 1. С. 59–74.
13. Галайко Б. До питання бойової діяльності Української військової організації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 584 : Держава та армія. С. 134–138.
14. Герегова С. До питання про запровадження нової системи освіти на Буковині (1940–1941 рр.). *Науковий вісник Чернівецького університету.* Чернівці : Рута, 1999. Вип. 47 : Педагогіка та психологія. С. 46–52.
15. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994. 539 с.
16. Голод 1932–1933 років на Україні : очима істориків, мовою документів. Київ, 1993. 605 с.
17. Гунчак Т. Україна. Перша половина XX століття. Київ, 1993. С. 30–203.
18. Гуржій О. Іван Богун : деякі міфи й реальність. *УІЖ*. 1998. № 1. С. 99–111.
19. Гуржій О., Чухліб Т. Гетьманська Україна. Україна крізь віки : у 15 т. Київ, 1999. Т. 8. 304 с.
20. Даниленко В. Ліквідація польської держави та встановлення радянського режиму в Західній Україні. *УІЖ*. 2006. № 3. С. 111–124.
21. Даниленко В. Сталінізм в Україні : 20–30-ті рр. Київ, 1991. 141 с.
22. Домбровська Р. Університет у цифрах і фактах. *Університетський вісник*. 1995. Верес. (№ 7).
23. Заполовський В. Чернівецька «Франціско Йозефіна» (роки війни 1914–1918 рр.). *Міні-космос Буковини. Культурні здобутки* : матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-річчю Чернівецького університету (3–4 жовтня 2005 р.). Чернівці : Зелена Буковина, 2006. С. 67–79.
24. Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури. Київ, 1966. 252 с.
25. Ковалець Т. Антипольські повстання 1637–1638 рр. за неопублікованими «Материалами для истории воссоединения Руси» П. Куліша. *Київська старовина*. 2012. № 5–6. С. 171–186.
26. Ковалець Т. Військова символіка Війська Запорозького у повстаннях 20–30-х рр. XVII ст. в Україні. *Буковинський журнал*. 2011. № 3. С. 163–171.
27. Ковалець Т. Військові ради запорозьких козаків у 20–30-х роках XVII ст. *Питання історії України* : зб. наук. ст. Чернівці, 2012. Т. 15. С. 151–155.
28. Ковалець Т. Етнічний та соціальний склад Війська Запорозького у повстаннях 20–30-х рр. XVII ст. в Україні. *Іван Огієнко і сучасна наука та*

освіта : наук. зб. Серія історична та філологічна. Кам'янець-Подільський, 2011. Вип. VIII. С. 50–61.
29. Ковалець Т. Козацька стратегія у повстанні 1630 р. в Україні. *Питання історії України* : зб. наук. статей. Чернівці, 2013. Т. 16. С. 156–162.
30. Ковалець Т. Організаційна структура запорозького війська у повстаннях 20–30-х рр. XVII ст. в Україні. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта* : наук. зб. Серія історична та філологічна. Кам'янець-Подільський, 2012. Вип. IX. С. 39–46.
31. Коваль В. Радянсько-німецький пакт 1939 р. *Минуле України* : відновлені сторінки. Київ, 1991. С. 221–264.
32. Ковалюк В. Західна Україна на початку Другої світової війни. *Сторінки історії України* : XX ст. Київ, 1992. С. 105–120.
33. Котляр М. Володимир Великий. Ярослав Мудрий. Київ, 1996. 216 с.
34. Котляр М. Галицько-Волинська Русь. Україна крізь віки : у 15 т. Київ, 1998. Т. 5. 336 с.
35. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. Львів, 1990. 408 с.
36. Кугутяк М. Галичина : сторінки історії. Львів, 1992. С. 20–41.
37. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів, 1995. 361 с.
38. Мейс Дж. Штучний голод 1933 р. в радянській Україні : що сталося і чому? *УІЖ*. 2007. № 1. С. 185–199.
39. Михайлик М. Нацистська пропаганда в окупованому Києві. *УІЖ*. 2006. № 1. С. 131–144.
40. Моця О. Київська Русь і країни Європи : характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів. *УІЖ*. 2007. № 1. С. 4–19.
41. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. Київ, 1993. С. 33–37.
42. Народне віче Буковини. 1918–1993. Чернівці, 1994. 114 с.
43. Нікольський В. Репресії за «лімітами» (1937–1938 рр.). *УІЖ*. 2006. № 3. С. 210–222.
44. Рабенчук О. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946–1947 рр. *УІЖ*. 2006. № 4. С. 87–100.
45. Рихло П. Карл Еміль Францоз і заснування університету в Чернівцях. *Міні-космос Буковини. Культурні здобутки регіону* : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 130-річчю Чернів. ун-ту (3–4 жовт. 2005 р.). Чернівці : Зелена Буковина, 2006. С. 58–66.
46. Сарафінчан Л. Чернівецький національний університет у 20–30-ті роки XX ст. *Матеріали Міжнародної наукової конференції «Меценат та культура*

громадського дарунку в Центральній Європі XIX–XX століття», 11–13 травня 2008 р. (Україна, Чернівці; Чехія, Прага). Чернівці : ЧНУ, 2009. С. 156–167.

47. Сас П. Політико-правові засади воєнної служби запорожців та грошова винагорода їм за участь у Хотинській війні 1621 р. *УІЖ*. 2005. № 6. С. 4–32.
48. Сергійчук В. Байда Вишневецький – ратник української землі. *Дніпро*. 1989. № 2. С. 122–132.
49. Сергійчук В. Військово-територіальна організація народної армії в перший період визвольної війни. *УІЖ*. 1987. № 7. С. 85–93.
50. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Київ, 1993. 502 с.
51. Сокальський В. Образ Центральної Ради у свідомості селян на початковому етапі Української революції. *УІЖ*. 2008. № 1. С. 46–58.
52. Солдатенко В. Українська революція : історичний нарис. Київ, 1999. 976 с.
53. Стамбол І. Ретроспективний погляд на українські поселення-«клини» в сучасній Росії. *Українознавчий альманах*. 2012. Вип. 7. С. 190–195.
54. Тимчук В., Тимчук Н., Якимчук Р. Військово-політичні аспекти діяльності Степана Клочурака у 1914–1919 роках. *Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2012. № 21.
55. Університет у період перебування Буковини в складі Австро-Угорщини. *Університетський вісник.* 1995. № 2. С. 2–3 ; № 3. С. 2.
56. Федорук А., Михайлина П. Міське населення у народному повстанні 1630–1631 рр. в Україні. *Питання історії України*. 2010. Т. 13. С. 13–24.
57. Федорук Я. Зовнішньополітична діяльність Б. Хмельницького і формування його політичної програми : 1648 – вересень 1649. Львів, 1993. 68 с.
58. Филипчук О. Забутий святий. Князь Володимир Великий між Сходом та Заходом. Laurus, 2020.
59. Чернівецький державний університет періоду Королівської Румунії / підгот. Г. Бостан, М. Богайчук. *Університетський вісник*. 1995. Берез. (№ 3) ; Квіт. (№ 4).
60. Чернівецький державний університет у 1940–1990. *Університетський вісник*. 1995. Квіт. (№ 4).
61. Чорна Л. Громадський рух 60–70-х рр. XIX ст. у контексті українського національного відродження. *Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія : Історія*. 2007. Вип. 12. С. 145–150.
62. Чухліб Т. Гетьмани Руси-України. Донецьк, 2012.
63. Чухліб Т. Гетьманування Петра Дорошенка : причини «вірності» та «зради» королю, султану й царю (1665–1676 рр.). *УІЖ*. 2007. № 1. С. 39–60.
64. Чухліб Т. Гадяцька угода та ідея її відновлення в українсько-польських відносинах другої половини XVII ст. *УІЖ*. 2008. № 3. С. 45–74.

65. Шаповал Ю. Волинська трагедія і польсько-українські взаємини 1943–1944 рр. у дзеркалі документів Державного архіву Служби безпеки України. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2003. Вип. 20. С. 194–208.
66. Шаповал Ю. Петро Шелест у контексті політичної історії України XX ст. *УІЖ*. 2008. № 3. С. 134–148.
67. Щербак В. Джерела формування українського козацтва. *УІЖ*. 1994. № 2–3. 160 с.
68. Шевчук В. Козацька держава. Київ, 1995. С. 51–209.
69. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків : у 3 т. Львів, 1990. Т. 1–2. 451 с.

Інформаційні ресурси

1. Бойко О. Історія України. Київ, 2003. URL: http://ebk.net.ua/Book/history/boyko_iu/zmist.htm (дата звернення: 09.08.2026).
2. Грушевський М. Історія України-Русі : у 6 т. Київ, 1994. URL: http://litopys.org.ua/hrushrus/iur.htm (дата звернення: 09.08.2026).
3. Зінченко О. Незалежність № 1 : коли Грушевський її оголосив, чому Винниченко сумнівався, а Єфремов був проти. URL: https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/01/26/146960 (дата звернення: 09.08.2026).
4. Новітня історія України (1900–2000) : підручник / А. Слюсаренко. Київ, 2002. URL: http://www.lib.ua-ru.net/content/3244.html (дата звернення: 09.08.2026).
5. Полонська-Василенко Н. Історія України. Київ, 1993. URL: http://www.studentbooks.com.ua/content/view/121/49/ (дата звернення: 09.09.2026).

6. URL: http://www.istpravda.com.ua (дата звернення: 09.08.2026).
7. URL: http://www.nbuv.gov.ua/ (дата звернення: 09.08.2026).
8. URL: http://diasporiana.org.ua/ (дата звернення: 09.08.2026).
9. URL: http://lib.in.ua (дата звернення: 09.08.2026).

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» складена відповідно до освітніх програм:

1. *«Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право (затвердженою Вченою радою університету від 28 серпня, протокол №13);*
2. *«Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D9 Міжнародне право (затвердженою Вченою радою університету від 28 серпня, протокол №13)*

Розробник: Тарас КОВАЛЕЦЬ, асистент кафедри історії України, кандидат історичних наук

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач: Тарас КОВАЛЕЦЬ, асистент кафедри історії України, кандидат історичних наук

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП Право _____ Оксана ЩЕРБАНЮК

Погоджено з гарантом ОП Міжнародне право _____ Світлана КУЧУК

Погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року
Голова науково-методичної комісії юридичного факультету _____ Лаура БЗОВА

Затверджено на засіданні кафедри історії України, протокол № 1 від "27" серпня 2026 року
Завідувач кафедри _____ Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Протокол № 2 від «31» 08 202__ року
Голова науково-методичної ради ЧНУ _____ Тетяна ФЕДІРЧИК

(підпис) (прізвище та ініціали)